

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมตลาดสดในเขตเทศบาลเมืองพะเยาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงระดับการปฏิบัติตามเทศบัญญัติว่าด้วยการควบคุมตลาด พ.ศ. 2542 ของผู้ค้าขายในตลาดสด ความคิดเห็นของผู้มาใช้บริการ ต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมตลาด รวมทั้งการกำกับดูแล ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้เทศบัญญัติต่อผู้ค้าขายและเจ้าของตลาดของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

5.1.1 การปฏิบัติตามเทศบัญญัติว่าด้วยการควบคุมตลาด พ.ศ. 2542 ของผู้ค้าขายในตลาดสดในเขตเทศบาลเมืองพะเยา

จากการศึกษาพบว่า ผู้ค้าขายในตลาดสดเขตเทศบาลเมืองพะเยาทั้ง 3 ตลาดคือ ตลาดแม่ต๋ำ ตลาดเฉลิมศักดิ์และตลาดอาเขต ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงหรือแม่ค้า มีเพศชายอยู่บางส่วนซึ่งจะจำหน่ายสินค้าประเภทเนื้อสัตว์ สินค้าขายส่งที่ต้องใช้แรงงานแบกหามหรือมาช่วยแม่ค้าขายสินค้าอีกแรงหนึ่ง ทั้งนี้กลุ่มประชากรส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 36-50 ปี และ 3 ใน 4 จะมีอายุไม่เกิน 50 ปีซึ่งถือว่าเป็นวัยแรงงานและจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สินค้าที่จำหน่ายส่วนใหญ่เป็นประเภทอาหารสดและอาหารปรุงสำเร็จ ระยะเวลาที่จำหน่ายสินค้าอยู่ในช่วง 4-10 ปี โดยส่วนใหญ่แล้วตลาดแม่ต๋ำจะมีการจำหน่ายสินค้าในช่วงกลางวันถึงเย็น ตลาดเฉลิมศักดิ์และตลาดอาเขตจะจำหน่ายในช่วงเวลาเช้าถึงกลางวัน ส่วนรายได้เฉลี่ยจากการขายสินค้าต่อเดือนจะอยู่ในช่วง 4,001-8,000 บาท

1) การเก็บและการกำจัดขยะมูลฝอย จะเห็นว่าการปฏิบัติของผู้ขายทั้งในตลาดทั้ง 3 แห่งอยู่ในระดับที่ดี โดยในเรื่องของการเตรียมถังสำหรับรองรับขยะไว้ประจำแผงขายสินค้าเป็นประจำ สำหรับรองรับขยะที่ใช้มีความแข็งแรง น้ำไม่รั่วซึมและมีฝาปิด และการนำขยะไปทิ้งในที่พักขยะส่วนรวม รวมถึงการนำไปทิ้งทุกวัน มีการปฏิบัติกันอย่างสม่ำเสมอ แต่ในเรื่องของการคัดแยกขยะเปียก ขยะแห้งก่อนทิ้งนั้นในตลาดแม่ต๋ำมีการปฏิบัติกันไม่มากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตลาดเฉลิมศักดิ์กับตลาดอาเขตปฏิบัติกันน้อยมาก

2) การกำจัดน้ำโสโครก การปฏิบัติของผู้ค้าขายในภาพรวมของทั้ง 3 ตลาดถือว่าอยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือ ในตลาดเฉลิมศักดิ์และตลาดอาเขตมีการใช้น้ำปริมาณมากในชำระล้างสินค้าที่จำหน่ายและน้ำที่ชำระล้างสินค้าเหล่านั้นส่วนใหญ่มีการเทลงในทางระบายน้ำ แต่ในเรื่องของการกำจัดเศษขยะในน้ำที่ใช้แล้วก่อนเทน้ำทิ้งสู่ทางระบายน้ำและการใช้ตาข่าย ตะแกรง บ่อคัก ตะกอนหรือบ่อคักไขมันเพื่อบำบัดน้ำเสียขั้นต้นก่อนปล่อยลงสู่ทางระบายน้ำนั้น ยังปฏิบัติกันอยู่น้อย ในตลาดแม่ตำมีประมาณครั้งหนึ่งที่ไม่เทน้ำลงสู่ทางระบายน้ำ ส่วนในเรื่องของการทำความสะอาดรางระบายน้ำบริเวณแผงขายสินค้าเป็นประจำนั้นทั้ง 3 ตลาดมีการปฏิบัติอยู่อย่างสม่ำเสมอ

3) การระบายอากาศและแสงสว่างพบว่า ในตลาดแม่ตำมีการใช้อุปกรณ์ช่วยในการระบายอากาศมาก เนื่องจากการจำหน่ายสินค้าประเภทปรุงสำเร็จซึ่งที่ก่อให้เกิดกลิ่นและควัน ส่วนตลาดเฉลิมศักดิ์และตลาดอาเขตมีสินค้าประเภทอาหารปรุงสำเร็จจำหน่ายไม่มากนัก จึงมีการใช้อุปกรณ์ช่วยในการระบายอากาศน้อย แต่มีการใช้หลอดไฟฟ้าจำนวนมากเพื่อเพิ่มแสงสว่างให้เพียงพอและเห็นสินค้าได้ชัดเจน

4) ทางเดินในตลาด พบว่าตลาดแม่ตำมีการปฏิบัติอยู่ในระดับที่ดีมาก ทั้งในเรื่องของการไม่วางสินค้าจำหน่ายบนทางเท้าและการไม่สร้างแผงจำหน่ายสินค้าเพิ่มเติม แต่ในตลาดเฉลิมศักดิ์และตลาดอาเขตยังคงมีการปฏิบัติอยู่น้อย คือมีการวางจำหน่ายสินค้าบนทางเท้าและสร้างแผงจำหน่ายสินค้าเพิ่มเติม ส่วนในเรื่องของการทำความสะอาดพื้นทางเดินบริเวณแผงจำหน่ายสินค้านั้นมีการปฏิบัติอยู่เป็นประจำในทั้ง 3 ตลาด

5) การรักษาความสะอาดในตลาด ทั้งในเรื่องของการทำความสะอาดแผงจำหน่ายสินค้าก่อนและหลังการเลิกขายในแต่ละวัน และการเข้าร่วมกิจกรรมในการทำความสะอาดตลาดอย่างสม่ำเสมอ นั้น การปฏิบัติของผู้ค้าขายในตลาดแม่ตำอยู่ในระดับที่ดีมากและในตลาดเฉลิมศักดิ์และตลาดอาเขตอยู่ในระดับที่ดี

6) การปฏิบัติของผู้ค้าขายในตลาดทั้งสุขลักษณะส่วนบุคคลในเรื่องการเข้ารับการตรวจร่างกายเพื่อตรวจหาโรคติดต่อเป็นประจำ การรักษาความสะอาดของร่างกาย การแต่งกายที่สะอาดเรียบร้อยทุกครั้ง และสุขลักษณะในการเก็บภาชนะและอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ ทั้งก่อนและหลังการใช้้อย่างเรียบร้อย การระมัดระวังสัตว์และแมลงที่เป็นพาหะนำเชื้อโรคลงสู่สินค้านั้นในตลาดแม่ตำมีการปฏิบัติอยู่ในระดับที่ดีมากและในตลาดเฉลิมศักดิ์และตลาดอาเขตอยู่ในระดับที่ดี

5.1.2 ความคิดเห็นของผู้มาใช้บริการตลาดสด ต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมในตลาดสดเขตเทศบาลเมืองพะเยา

จากการศึกษาผู้มาใช้บริการตลาดสดทั้ง 3 แห่งในเขตเทศบาลเมืองพะเยา พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงและเป็นแม่บ้าน โดยจะมีช่วงอายุอยู่ระหว่าง 31-45 ปี มีระดับการศึกษาในระดับ

มัธยมศึกษาและปริญญา ซึ่งรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 3,001-8,000 บาทต่อเดือน ในตลาดแม่ต๋ำจะมาใช้บริการในช่วงเย็น ส่วนในตลาดเฉลิมศักดิ์และตลาดอาเขตจะมาใช้บริการในช่วงเช้า ส่วนมากจะมาจากตลาด 1-3 ครั้งต่อสัปดาห์ และค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยที่ใช้จะอยู่ในช่วง 81-200 บาทต่อครั้ง

1) การจัดระเบียบและความสะอาดของบริเวณภายในตลาดทั้ง 3 แห่งโดยภาพรวมแล้วเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งในเรื่องของการทำความสะอาดพื้นเพดานอย่างสม่ำเสมอ ความพร้อมของระบบป้องกันอัคคีภัย การจัดเตรียมถังขยะรองรับอย่างเพียงพอและตั้งอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม การคัดแยกขยะก่อนทิ้ง การมีพื้นทางเดินที่สะอาดไม่มีน้ำขัง เรื่องระบบการถ่ายเทอากาศที่เหมาะสม แต่เรื่องของแสงสว่างที่เพียงพอและการจัดระเบียบแผงขายสินค้าและผังทางเดินในตลาดอย่างเหมาะสมนั้นในตลาดแม่ต๋ำและตลาดอาเขตมีความเหมาะสมดีกว่าในตลาดเฉลิมศักดิ์ ส่วนในเรื่องของความแข็งแรงของตัวอาคารให้ความเห็นว่า ตลาดแม่ต๋ำยังคงเป็นอาคารชั่วคราวซึ่งมีความแข็งแรงคงทนน้อยกว่าตัวอาคารของตลาดอาเขตและตลาดเฉลิมศักดิ์ นอกจากนี้ผู้มาใช้บริการเห็นว่าระบบการจัดเก็บขยะนั้นก็ยังไม่ดีนัก โดยเฉพาะในตลาดแม่ต๋ำ ส่วนในเรื่องการกำจัดเศษขยะจากน้ำที่ใช้ในการชำระล้างสินค้าก่อนแหล่งสู่ทางระบายน้ำยังมีการปฏิบัติกันไม่มาก โดยเฉพาะในตลาดอาเขต

2) สินค้าที่จำหน่ายในตลาดนั้น ผู้มาใช้บริการมีความเห็นว่าในตลาดแม่ต๋ำและตลาดอาเขต คุณภาพของสินค้าที่จำหน่าย มีความสด สะอาดและปลอดภัยจากสารเคมี เหมาะสมต่อการซื้อไปบริโภค ส่วนในตลาดเฉลิมศักดิ์ผู้มาใช้บริการยังไม่แน่ใจมากนัก โดยเฉพาะในเรื่องของความสะอาดของสินค้าที่จำหน่าย ส่วนในเรื่องของการจัดหมวดหมู่ แยกประเภทสินค้านั้นทั้ง 3 ตลาดปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

3) สุขลักษณะของผู้ค้าขาย ผู้มาใช้บริการมีความเห็นว่าผู้ค้าขายมีสุขภาพแข็งแรงดี ไม่ป่วยเป็นโรคติดต่อ ให้ความสนใจในการรักษาความสะอาดร่างกายอยู่เสมอและให้ความสำคัญกับการรักษาความสะอาดของเครื่องใช้ภาชนะตลอดจนแผงขายสินค้า แต่ผู้ค้าขายในตลาดเฉลิมศักดิ์ยังให้ความสำคัญในเรื่องเหล่านี้น้อยกว่าผู้ค้าขายในตลาดแม่ต๋ำและตลาดอาเขต

4) ความสะดวก ปลอดภัยในการมาใช้บริการนั้น ผู้มาใช้บริการให้ความเห็นว่าตลาดทั้ง 3 แห่งยังมีการวางสินค้ากีดขวางทางเดินเท้าซึ่งจะทำให้เกิดความไม่สะดวกในการเดินซื้อสินค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตลาดอาเขต และจากการมาใช้บริการในตลาดแม่ต๋ำและตลาดอาเขตพบว่าได้รับความปลอดภัยดี มีการจัดที่จอดรถอย่างเพียงพอ ส่วนในตลาดเฉลิมศักดิ์ผู้มาใช้บริการเห็นว่าในเรื่องของความปลอดภัยและความสะดวกในการหาที่จอดรถยังมีอยู่ไม่มากนัก

5.1.3 การกำกับดูแล ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้เทศบัญญัติของเจ้าหน้าที่

1) การกำกับดูแลในเรื่องของตลาดในเขตเทศบาลเมืองพะเยาอยู่ในความรับผิดชอบดูแลของ งานสุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองพะเยา ซึ่งจะเข้าไปดูแลตั้งแต่ในเรื่องการจัดตั้งตลาด ตัวอาคารตลาด การรักษาความสะอาดเรียบร้อยภายในตลาด การปฏิบัติตนของผู้ค้าขาย รวมถึงสินค้าที่จำหน่าย นอกจากนี้ยังมีการจัดการอบรมเพื่อให้ความรู้แก่ผู้ค้าขายในเรื่องสุขาภิบาลอาหาร และได้ร่วมกับสาธารณสุขจังหวัดพะเยาในการตรวจสุขภาพของผู้ค้าขายในตลาดรวมถึงการส่งตรวจอาหารที่จำหน่ายในตลาดอีกด้วย ซึ่งโดยภาพรวมแล้วได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากทั้งเจ้าของตลาดและผู้ค้าขายในตลาด

2) ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เกิดความเรียบร้อย ให้การปฏิบัติเป็นไปตามเทศบัญญัติเมืองพะเยา ว่าด้วยการควบคุมตลาด พ.ศ. 2542 คือ ในเรื่องของการเก็บและการกำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่สามารถแยกเก็บขยะได้ ยังคงต้องเก็บแบบรวมและใช้การกำจัดโดยการฝังกลบ เรื่องการจำหน่ายสินค้าบนทางเท้าและการสร้างแผงขายสินค้าเพิ่มเติม และเรื่องของสถานที่จอดรถที่ไม่เพียงพอทำให้การจราจรติดขัดในบริเวณรอบตลาดเฉลิมศักดิ์และตลาดอาเขต

3) แนวทางที่เทศบาลจะดำเนินการ คือขอความร่วมมือจากเจ้าของตลาดและผู้ค้าขายในการรักษาความสะอาดภายในตลาด รวมถึงการปฏิบัติให้ถูกสุขลักษณะ

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

จากการสรุปผลการศึกษาในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมตลาดสดในเขตเทศบาลเมืองพะเยามีประเด็นที่สำคัญซึ่งจะได้นำมาอภิปรายผลการศึกษา ดังนี้

5.2.1 การปฏิบัติตามเทศบัญญัติว่าด้วยการควบคุมตลาด พ.ศ. 2542 ของผู้ค้าขายในตลาดสดเขตเทศบาลเมืองพะเยา

1) การจัดการของเสียและสภาพแวดล้อมตลาด

การจัดการขยะ พบว่า การคัดแยกขยะเปียก ขยะแห้งก่อนทิ้งนั้นยังมีการปฏิบัติกันอยู่น้อยมาก โดยเฉพาะในตลาดเฉลิมศักดิ์และตลาดอาเขต สอดคล้องกับที่ ถ้าศักดิ์ ชวนิตย์ (2531) กล่าวไว้คือ ประเทศไทยในเรื่องระบบการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยยังคงใช้แบบระบบถังเดียวหรือถังรวม ซึ่งจะบรรจุขยะทุกชนิดไว้รวมกัน โดยเฉพาะขยะที่มาจากตลาดสด เพราะไม่ต้องแยกขยะให้ยุ่งยาก การเก็บขนของผู้จัดเก็บก็ง่าย แต่จะมีปัญหาอย่างมากในการเลือกวิธีการกำจัด ดังนั้นสาเหตุหลักที่ยังมีการปฏิบัติในเรื่องการคัดแยกขยะน้อยในตลาดทั้ง 3 แห่งอาจเกิดจาก ความเคยชิน

ความสะดวกในการทิ้งของผู้ค้าขาย รวมถึงถังขยะที่รองรับและที่รวบรวมขยะก็ยังคงเป็นแบบถังเดียว นอกจากนั้นการเก็บขนของเทศบาลก็เช่นเดียวกัน ยังมีการรวมขยะทุกชนิดไว้ด้วยกัน

สำหรับแนวทางในการแก้ปัญหาเหล่านี้จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งผู้ค้าขาย เจ้าของตลาด รวมถึงเทศบาลในส่วนของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยจะต้องมีการจัดทำกันอย่างเป็นระบบโดยภาพรวม ถ้าจะให้ผู้ค้าขายแยกขยะก่อนทิ้ง จะต้องมีการจัดแยกประเภทของถังรองรับขยะและที่รวบรวมขยะ รวมถึงรถที่ใช้เก็บขนจะต้องมีการแยกชนิดขยะตามที่ผู้ทิ้งได้คัดแยกไว้ด้วย มิฉะนั้นไปเทรวมกันเหมือนเดิมซึ่งก็จะไม่เกิดประโยชน์ขึ้นเลย

การกำจัดน้ำเสีย พบว่าผู้ค้าขายส่วนใหญ่ยังละเลยที่จะกำจัดเศษขยะในน้ำที่ใช้ชำระล้างสินค้าก่อนเทน้ำลงสู่ทางระบายน้ำ นอกจากนั้นยังไม่มีการใช้วิธีการกำจัดน้ำเสียขั้นต้นตัน ตามที่อุดม คมพัตย์ (2531) กล่าวไว้ คือ การใช้ตาข่ายหรือตะแกรง บ่อคักตะกอน บ่อคักไขมัน ซึ่งสาเหตุอาจเกิดจากรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือความรีบเร่งจนลืมทำให้ละเลยการปฏิบัติในจุดนี้ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ค้าขายส่วนหนึ่งในตลาดแม่ต๋ำที่ไม่เทน้ำลงทางระบายน้ำ ซึ่งสาเหตุบางประการอาจเกิดจากทางระบายน้ำในตลาดแม่ต๋ำยังไม่เหมาะสมถูกต้องนัก เนื่องจากตัวตลาดยังเป็นอาคารชั่วคราว หรืออาจเกิดจากความมั่งง่ายของผู้ค้าขายเป็นอีกปัจจัยหนึ่ง จึงเลือกใช้การเทน้ำลงสู่พื้นทางเดินหรือบริเวณนอกอาคารใกล้เคียงแผงจำหน่ายสินค้าของตนซึ่งเป็นที่ว่างแทน

2) การปฏิบัติตามเทศบัญญัติว่าด้วยการควบคุมตลาด พ.ศ.2542 ของเทศบาลเมืองพะเยา การปฏิบัติของผู้ค้าขายในตลาดสดในเขตเทศบาลเมืองพะเยาที่สอดคล้องกับที่กำหนดไว้ในเทศบัญญัติมีดังนี้

2.1) จัดให้มีที่รองรับขยะมูลฝอยที่ไม่รั่วซึม มีฝาปิดประจำทุกแผงจำหน่ายสินค้า และที่รวบรวมขยะมูลฝอยหรือสิ่งปฏิกูลที่ถูกต้องด้วยสุขลักษณะซึ่งตั้งอยู่ในที่ที่รถเก็บขนขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลสามารถเข้าไปเก็บขนได้ง่าย

2.2) ในตลาดเฉลิมศักดิ์และตลาดอาเขตมีการสร้างทางระบายน้ำที่ทำด้วยวัสดุที่แข็งแรงทนทาน ทำความสะอาดง่ายเพื่อรองรับน้ำเสียให้ไหลไปสู่ทางระบายน้ำสาธารณะ และมีการทำความสะอาดรางระบายน้ำอยู่เสมอ

2.3) ในตลาดแม่ต๋ำมีการใช้อุปกรณ์ช่วยในการระบายอากาศเนื่องจากการจำหน่ายอาหารปรุงสำเร็จซึ่งก่อให้เกิดกลิ่น ควน และในตลาดเฉลิมศักดิ์และตลาดอาเขตมีการใช้แสงสว่างจากพลังงานไฟฟ้าช่วยเพื่อเพิ่มแสงสว่างให้เพียงพอเนื่องจากเวลาเปิดทำการในช่วงเช้ามืด ในเวลาขณะนั้นแสงสว่างไม่เพียงพอในการที่จะมองเห็นสินค้าได้ชัดเจน นอกจากนั้นยังช่วยป้องกันการเกิดอุบัติเหตุในตลาดได้อีกทางหนึ่งด้วย

2.4) การปฏิบัติของผู้ค้าขายทั้งในเรื่องของสุขลักษณะส่วนบุคคลและและสุขลักษณะในการเก็บภาชนะเครื่องใช้ต่าง ๆ ทั้งก่อนและหลังการซื้ออย่างเรียบร้อย รวมถึงการระมัดระวังสัตว์พาหะนำเชื้อโรคลงสู่สินค้าที่จำหน่าย ถือได้ว่าการปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

2.5) มีการดูแลรักษาความสะอาดบริเวณตลาดและแผงจำหน่ายสินค้าอย่างสม่ำเสมอ

การปฏิบัติของผู้ค้าขายที่ไม่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในเทศบัญญัติว่าด้วยการควบคุมตลาด พ.ศ.2542 ของเทศบาลเมืองพะเยาคือ มีการจัดวางสินค้ากีดขวางทางเดินในตลาด ทางเข้าสู่ตลาด และถนนโดยรอบ นอกจากนั้นยังมีการต่อเติมแผงจำหน่ายสินค้าและวางสินค้าเกินขอบเขตแผงจำหน่ายสินค้าที่กำหนดไว้

โดยสรุปในภาพรวมแล้วการปฏิบัติตนของผู้ค้าขายในตลาดสดเขตเทศบาลเมืองพะเยานั้น ส่วนใหญ่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในเทศบัญญัติเทศบาลเมืองพะเยา ว่าด้วยการควบคุมตลาด พ.ศ. 2542 แต่มีในบางประเด็นที่ควรให้ความสนใจและดำเนินการแก้ไข เช่น ในเรื่องของการแยกขยะก่อนทิ้ง การกำจัดขยะในน้ำที่ใช้ชำระล้างสินค้าก่อนทิ้งลงสู่รางระบายน้ำ และในเรื่องของการวางสินค้าบนทางเท้ารวมถึงการสร้างหรือต่อเติมแผงขายสินค้า เป็นต้น

5.2.2 ความคิดเห็นของผู้มาใช้บริการในตลาดสดต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมตลาดสดในเขตเทศบาลเมืองพะเยา

1) ผู้มาใช้บริการส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการจัดระเบียบและการรักษาความสะอาดของบริเวณภายในตลาดทั้ง 3 ตลาดอยู่ในระดับปานกลาง แต่ควรแก้ไขปรับปรุงในเรื่องของระบบการจัดเก็บขยะและการกำจัดเศษขยะในน้ำที่ใช้ในการชำระล้างสินค้าซึ่งผู้มาใช้บริการยังเห็นว่ายังไม่ดีนัก สอดคล้องกับผลการศึกษาในส่วนของปฏิบัติตนของผู้ค้าขายดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในข้างต้น

2) ผู้มาใช้บริการในตลาดเฉลิมศักดิ์ส่วนหนึ่งยังไม่มั่นใจนักในเรื่องของความสะอาดปลอดภัยจากสารเคมีของสินค้าที่จำหน่าย ซึ่งสาเหตุประการหนึ่ง ผู้มาใช้บริการอาจมองเห็นว่ามีสินค้าหลายประเภทที่มีการวางจำหน่ายบนทางเท้าถึงแม้ว่าจะมีการปูพื้นด้วยผ้าใบหรือใส่ในภาชนะอีกชั้นหนึ่งก็ตาม นอกจากตลาดเฉลิมศักดิ์แล้ว ทั้งตลาดอาเขตและตลาดแม่คำก็มีบางส่วนที่มีการวางสินค้าบนทางเท้าเช่นกัน ซึ่งผู้บริโภคยังคงไม่มั่นใจในความสะอาดเช่นกัน และส่วนใหญ่จะเลือกซื้อสินค้าจากผู้ขายที่มีแผงขายสินค้าซึ่งดูแล้วน่าจะจำหน่ายสินค้าที่มีความสะอาด และปลอดภัยมากกว่า

3) สุขลักษณะของผู้ค้าขายโดยภาพรวมแล้ว ผู้มาใช้บริการส่วนใหญ่เห็นว่าการปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมดี แต่ผู้ค้าขายในตลาดเฉลิมศักดิ์นั้นหากได้รับการปรับปรุง มีการเอาใจใส่ให้

ความสำคัญในเรื่องของความสะอาดให้มากขึ้น จะทำให้ผู้มาใช้บริการมีความมั่นใจในการมาใช้บริการมากยิ่งขึ้นเช่นกัน

4) ความสะอาด ปลอดภัยในการมาใช้บริการนั้น ผู้มาใช้บริการยังมองว่า ความสะอาดในการเดินชื้อคงยังไม่คล่องตัวนัก ทั้งนี้เกิดจากการวางสินค้ากีดขวางทางเดินและมีการต่อเติมแผงจำหน่ายสินค้าในบางส่วน นอกจากนั้นในการมาใช้บริการตลาดเฉลิมศักดิ์ผู้มาใช้บริการเห็นว่ายังไม่ได้รับความสะอาดเท่าที่ควรในเรื่องที่จอดรถ คือมีที่จอดรถไม่เพียงพอ ซึ่งทั้งนี้อาจเกิดจากข้อจำกัดในเรื่องสถานที่ โดยตัวตลาดเฉลิมศักดิ์เองนั้นตั้งอยู่ในใจกลางเมือง บริเวณโดยรอบเต็มไปด้วยตึกแถวร้านค้า ส่งผลให้ไม่สามารถจัดสถานที่จอดรถไว้ต่างหากดังเช่นในตลาดแม่ต้าได้

สรุปในภาพรวมแล้วความคิดเห็นของผู้มาใช้บริการเห็นว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมตลาดสดในเขตเทศบาลเมืองพะเยาอยู่ในระดับที่เหมาะสม มีอยู่บางประการซึ่งถ้าได้รับการแก้ไข กำกับดูแลในการปฏิบัติของผู้ค้าขายในตลาดนั้นแล้ว จะส่งผลให้มีตลาดสดที่ถูกสุขอนามัย ได้มาตรฐาน และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อทางด้านสิ่งแวดล้อมต่อชุมชนนั้น

5.2.3 การกำกับดูแล ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้เทศบัญญัติของเจ้าหน้าที่ตามที่เทศบาลเมืองพะเยาได้บัญญัติ เทศบัญญัติเทศบาลเมืองพะเยา ว่าด้วยเรื่องการควบคุมตลาด พ.ศ. 2542 เพื่อใช้ในการควบคุม การกำกับดูแลการปฏิบัติของทั้งในส่วนของผู้ค้าของตลาดและผู้ค้าขาย โดยมีการกำหนดเกณฑ์การปฏิบัติในแต่ละเรื่องไว้ว่าจะต้องมีการดำเนินการ หรือปฏิบัติอย่างไรเพื่อให้เป็นไปตามที่กำหนดในเทศบัญญัตินั้น

เจ้าหน้าที่เทศบาลในส่วนที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องซึ่งในการรับผิดชอบการกำกับดูแลในเรื่องของตลาดในเขตเทศบาล ได้มีการเข้าไปตรวจตลาดหรือลงพื้นที่ที่อยู่เป็นประจำ แต่เป็นการตรวจดูในลักษณะทางกายภาพภายนอกของตลาดเป็นส่วนใหญ่ ไม่ได้ใช้เกณฑ์มาตรฐานตามที่กำหนดไว้ในเทศบัญญัติ ทำให้ในบางประเด็นยังมีการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องตามเทศบัญญัติกำหนด ดังเช่นในข้อ 7 วรรคสองซึ่งกล่าวไว้ว่า ห้ามผู้ใดตั้งหรือวางสิ่งของหรือกระทำการใด ๆ อันเป็นการกีดขวางทางเข้าออกตลาดหรือทางเดินในตลาด แต่พบว่าส่วนใหญ่ยังมีการปฏิบัติไม่เป็นไปตามที่กำหนด แสดงให้เห็นว่า เจ้าหน้าที่ยังละเลย ขาดการควบคุมกำกับดูแล การบังคับใช้เทศบัญญัติให้เป็นไปตามที่กำหนดอย่างจริงจัง อาจต้องมีการทบทวนข้อบัญญัติในเทศบัญญัตินี้อีกครั้งหนึ่ง

เจ้าหน้าที่ขาดการชี้แจง ทำความเข้าใจ การให้ความรู้ รวมถึงการขอความร่วมมือจากผู้ค้าขายและเจ้าของตลาดให้ปฏิบัติให้ถูกต้อง ทำให้ในบางเรื่องผู้ค้าขายยังปฏิบัติไม่ถูกต้องซึ่งอาจเกิดจากการไม่เห็นความสำคัญ หรือไม่ทราบถึงปัญหาที่จะเกิดตามมาหากละเลยการปฏิบัติ ดังเช่นใน

เรื่องของการไม่จำกัดเศษขยะในน้ำใช้ที่ชำระล้างสินค้าก่อนทั้งลงสู่ทางระบายน้ำ การคัดแยกขยะก่อนทิ้ง เป็นต้น

นอกจากนี้ยังขาดการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ค้าขายในตลาดและผู้มาใช้บริการ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยให้เห็นว่า การจัดการของตลาดในขณะนี้เป็นอย่างใด ควรมีการดำเนินการแก้ไข ปรับปรุงในเรื่องใด อย่างไรบ้าง เพื่อที่จะนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเหล่านั้นมาดำเนินการปรับปรุง แก้ไขให้ดีขึ้น จะทำให้เห็นว่าทุกคนได้มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมตลาดสดในชุมชนนั้นร่วมกัน หรือเป็นการร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมตลาดสดในเขตเทศบาลเมืองพะเยา ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอในการจัดการสิ่งแวดล้อมตลาดสดที่เหมาะสม

1) ควรมีการให้ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมตลาดสด โดยการฝึกอบรม ให้ข้อมูลข่าวสาร หรือประชาสัมพันธ์แก่ผู้ค้าขายในตลาด เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ปฏิบัติได้ถูกต้อง เป็นการสร้างจิตสำนึกและความตระหนักให้เห็นความสำคัญของการจัดการสิ่งแวดล้อมตลาดสด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการจัดการขยะและน้ำเสีย ควรเร่งดำเนินการอย่างยิ่ง

2) เจ้าของตลาดควรให้ความร่วมมือกับเทศบาลในการพัฒนาสุขาภิบาลตลาดให้เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ดูดีอยู่เสมอ เช่น ควรมีการคัดแยกขยะ การจัดหาที่รองรับขยะให้เพียงพอกับปริมาณขยะ การจัดให้มีการใช้ตะแกรงคัดขยะและบ่อดักไขมัน เป็นต้น

3) ในส่วนของเทศบาล ควรเข้ามาจัดการ ควบคุมดูแลและบังคับใช้เทศบัญญัติอย่างจริงจัง ทั้งในเรื่องของขยะ น้ำเสีย การวางสินค้าบนทางเท้ารวมถึงการสร้างแผงจำหน่ายสินค้าเพิ่มเติม กีดขวางทางเดินในตลาดโดยขอความร่วมมือจากทั้งผู้ค้าขายและเจ้าของตลาด นอกจากนี้ควรมีมาตรการปลูกฝังจิตสำนึก ให้ความรู้แก่ผู้มาใช้บริการตลาดเกี่ยวกับการลดปริมาณการใช้ถุงพลาสติกในการบรรจุสินค้า โดยรณรงค์ให้ผู้มาใช้บริการตลาดถือตะกร้ามาจ่ายตลาด ซึ่งจะเป็นการช่วยลดปริมาณขยะที่จะเกิดขึ้นได้อีกวิธีหนึ่ง

4) สถานที่จอดรถและการจราจรภายในหรือรอบตลาดสด ควรใช้การจัดการจราจรเข้าช่วย โดยอาจกำหนดช่วงเวลาการจอดหรือใช้การเดินทางเดียว ซึ่งสามารถขอความร่วมมือจากตำรวจจราจรได้ และควรหาสถานที่จอดรถสาธารณะให้มีเพิ่มมากขึ้น

5) ในส่วนของผู้มาใช้บริการควรมีโอกาสแสดงความคิดเห็นในเรื่องของการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในตลาด ว่าสิ่งใดเหมาะสมมีการปฏิบัติแล้วหรือมีสิ่งใดที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข

6) ควรสนับสนุนให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมตลาดสด โดยการจัดตั้งองค์กรในชุมชน มีหน้าที่ในการตรวจสอบมาตรฐานการปฏิบัติของเจ้าของตลาดและผู้ค้าขายในตลาดของชุมชนนั้น ๆ เพื่อว่าจะทำให้การปฏิบัติเป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสม และเป็นการแบ่งเบาภาระของเจ้าหน้าที่เทศบาลอีกหนทางหนึ่ง

ทั้งนี้ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นทั้งปวงจะตกอยู่กับผู้มาใช้บริการตลาด และชุมชนแห่งนั้นทั้งสิ้น โดยจะทำให้มีทั้งสภาพแวดล้อมที่ดีและสุขอนามัยที่ปราศจากโรคภัย

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในโอกาสต่อไป

1) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตลาดสด เช่น การกำกับดูแล ติดตามการปฏิบัติของผู้ค้าขายในตลาดสด การจัดระเบียบตลาดสด การจัดตั้งชมรมผู้บริโภคเพื่อการควบคุมดูแลในเรื่องของความสะอาดและสิ่งแวดล้อมของตลาด เป็นต้น

2) ควรมีการศึกษาการจัดการสิ่งแวดล้อมตลาดสดในพื้นที่นอกเขตเทศบาล ซึ่งการออกกฎข้อบังคับ การกำกับดูแลและการจัดการต่างๆ จะขึ้นอยู่กับท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับการศึกษาครั้งนี้ว่ามีการดำเนินการ การจัดการของเสีย การบังคับให้กฎหมาย เหมือนกันหรือต่างกันอย่างไรบ้าง ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงกฎข้อบังคับในแต่ละท้องถิ่นให้เหมาะสมกับการจัดสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมในชุมชนนั้น ๆ ต่อไป